

dr Aleksandra Jasińska-Maciążek

Uniwersytet Warszawski

Zdalna diagnoza funkcjonowania społecznego uczniów – wykorzystanie systemu pomiarowego Diagmatic do badań internetowych

Liczne badania wykazały znaczenie kompetencji społecznych dla szeroko rozumianego sukcesu życiowego (OECD 2015). Dowiedziono, że wpływają one na osiągnięcia jednostki we wszystkich sferach ludzkiego życia, m.in. na osiągnięcia w nauce, osiągnięcia zawodowe i wyniki w pracy, zdrowie, długie życie czy też dobrostan osobisty i społeczny. Mają one ogromne znaczenie nie tylko dla dobrostanu jednostki, lecz także są ważne z punktu widzenia społeczności lokalnej i całego społeczeństwa. Jednostki potrafiące radzić sobie w różnych sytuacjach, wierzące w to, że potrafią skutecznie działać, umiejące dobrze współpracować z innymi, rozumiejące i uwzględniające potrzeby swoje i innych są podstawą dobrze funkcjonującego społeczeństwa.

Mimo że kompetencje społeczne są tak ważne dla funkcjonowania jednostki i społeczeństwa, nie były dotychczas badane w polskich szkołach w celach diagnostycznych. W konsekwencji nauczycielom brakuje wiedzy na temat tego, czy dotychczas podejmowany wysiłek i starania wkładane w rozwój kompetencji społecznych przynoszą zamierzone efekty oraz w którym kierunku powinny być planowane działania profilaktyczne i interwencyjne.

Badanie funkcjonowania społecznego uczniów prowadzone w ramach „Ostrołęckiego obserwatorium oświatowego” wypełnia tę lukę. Jest to, według naszej wiedzy, pierwsza w Polsce diagnoza dostarczająca nauczycielom informacji o poziomie kompetencji społecznych absolwentów ich szkół na tle kraju i miasta.

Badanie odbyło się w czerwcu 2021 r. Wzięli w nim udział ósmoklasiści publicznych szkół podstawowych w Ostrołęce. Uczniowie, których rodzice wyrazili zgodę na udział w projekcie, zostali poproszeni o wypełnienie ankiet internetowych. W badaniu wzięło udział 330 uczniów.

Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem *Systemu Diagnoz Psychoedukacyjnych Diagmatic*¹. Spośród dostępnych w tym systemie narzędzi wybrano kwestionariusze dotyczące obszarów, w których szkoła może wspierać rozwój uczniów oraz które można było zastosować w badaniu zbiorowym, bez indywidualnego wsparcia diagnosty. Wykorzystano kwestionariusz motywacji w obszarze uczenia się (pozwalający na zdiagnozowanie poziomu amotywacji, motywacji zewnętrznej i wewnętrznej) oraz wybrane kwestionariusze do diagnozy funkcjonowania społecznego.

¹ <https://www.diagmatic.pl/>

W przyjętym przez autorów narzędzi diagnostycznych podejściu teoretycznym kompetencje społeczne są badane z perspektywy wybranych cech indywidualnych warunkujących osiągnięcie celów społecznych. Są to wybrane, ale zdaniem autorów najbardziej istotne rozwojowo i edukacyjnie czynniki²; adekwatne do wieku badanych osób (Wysocka i in., 2021). Funkcjonowanie społeczne jest w tym ujęciu definiowane szeroko. Uwzględnia cechy osobowe ważne w relacjach z samym sobą (funkcjonowanie indywidualne), z innymi ludźmi (funkcjonowanie w relacjach interpersonalnych), w relacjach edukacyjnych (mających szczególnie znaczenie dla dzieci w badanym wieku) i relacjach z mediami. Diagnoza, prowadzona w ramach projektu, objęła łącznie 24 cechy (wymiary) ważne dla funkcjonowania społecznego.

Tak wielowymiarowa diagnoza pozwoliła na ukazanie ciekawych międzyszkolnych i wewnątrzszkolnych różnic w zakresie poziomu poszczególnych kompetencji społecznych uczniów, umożliwiając tym samym wskazanie każdej szkole mocnych stron w zakresie wybranych efektów wychowawczych oraz obszarów wymagających pedagogicznego namysłu lub interwencji. Pozwoliła także na lepsze poznanie kontekstu, w którym ostrołęccy uczniowie zdobywają wiadomości i umiejętności szkolne. Każda z siedmiu szkół podstawowych w Ostrołęce otrzymała indywidualny raport z wynikami badania i rekomendacjami dotyczącymi rozwijania kompetencji społecznych w warunkach szkolnych.

Wyniki badania potwierdziły także, że System Diagmatic może być z powodzeniem wykorzystywany w formie badań internetowych, mimo że jego podstawowym celem jest wspieranie poradni psychologiczno-pedagogicznych.

² Podstawę do wyłonienia zakresów treściowych diagnozy i konkretnych zmiennych stanowiły: koncepcja osobowości Seymoura Epsteina, koncepcja zaburzeń Thomasa Achenbacha oraz koncepcje świata życia (Wysocka i in., 2021).